

Голові Разової спеціалізованої вченої ради ДФ 17.051.123

Запорізького національного університету,
доктору юридичних наук, професору,
завідувачу кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету
Колпакову В.К.

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора юридичних наук, професора
Курінного Євгена Володимировича на дисертаційну роботу
Тимошенко Валерії Геннадіївни на тему: «Адміністративно-правове
регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту
дітей в Україні в умовах дії правового режиму воєнного стану»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
08 Право, за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дослідження. Кожне системно організаційне політичне утворення, що називається державою характеризується власним унікальним за своїми ознаками соціальним середовищем, у якому живуть, пізнають оточуючу дійсність, розвиваються, десятки, сотні тисяч або мільйони людей, котрі потребують сприятливих та належних умов, як для власного гідного життя, так й для своїх рідних і близьких серед яких найбільш вразливими є діти і старші люди. Соціальна сфера має відігравати роль своєрідної аури, яка забезпечує всебічне розкриття позитивного потенціалу конкретного громадянина у суспільстві шляхом всебічної та своєчасної реалізації соціально значущих потреб та інтересів.

Чим краще і стабільніше функціонують правові механізми забезпечення позитивної самореалізації громадян, тим більше виникає гарантій отримання своєрідного імунітету від можливих соціальних та політичних потрясінь, формуються сприятливі обставини для подальшого поступального розвитку людини, суспільства і держави.

Таке неписане правило має бути пріоритетним у функціонуванні державно-владного апарату для якого соціальна сфера не повинна сходити з порядку денного, особливо в умовах війни, коли сотні тисяч українських

громадян потребують особливо дбайливого ставлення до себе та допомоги. Особливо вразливими за таких обставин є стають діти.

Соціальний захист дітей традиційно визнають пріоритетним на міжнародному та національному рівнях, актуальними є й напрями наукових пошуків вчених у відповідній сфері. Дослідження соціального захисту дітей, як об'єкта адміністративно-правового регулювання, в сучасних умовах правового режиму воєнного стану та викликів повоєнної відбудови є нагальною потребою, адже здійснення державою управлінських функцій у відповідній сфері має ключовий вплив. Необхідність здійснення досліджень обумовлюється і відсутністю уніфікованих нормативних джерел щодо соціального захисту, зокрема, Соціального кодексу України, що в розрізі правотворчих тенденцій до упорядкування масиву законодавства зумовлює посилення наукового інтересу.

На сьогодні відсутні комплексні наукові дослідження проблем пов'язаних зі сферою соціального захисту дітей правовими засобами публічного адміністрування, з'ясуванням та унормуванням таких понять як: «соціальний захист дітей», «публічне адміністрування у сфері соціального захисту дітей»; «спеціальний суб'єкт публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей».

Наведене обумовлює та визначає актуальність теми дисертаційного дослідження, що рецензується.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Тимошенко В.Г. характеризується системним підходом до предмету дослідження. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних використаних джерел, вітчизняного та зарубіжного законодавства, статистичних матеріалів.

У дисертаційному дослідженні застосовано комплекс сучасних наукових методів, що забезпечили всебічне та глибоке осмислення проблематики адміністративно-правового регулювання публічного

адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах правового режиму воєнного стану.

Зокрема діалектичний метод дав змогу авторці розглядати соціальний захист дітей як об'єктивізовану сферу публічного адміністрування у правовому вимірі (підрозділ 1.1). Історико-правовий метод дозволив проаналізувати генезис, сучасний стан та тенденції законодавчого розвитку цієї сфери, доктринальні дослідження проблематики в умовах правового режиму воєнного стану (підрозділи 1.2, 1.3).

Логіко-семантичний і логіко-юридичний методи сприяли формулюванню дефінітивного апарату дослідження, включаючи такі ключові поняття, як «публічне адміністрування у сфері соціального захисту дітей», «принципи у сфері публічного адміністрування соціального захисту дітей», «функції публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей», «інструментарій публічного адміністрування» (підрозділи 1.1, 2.2, 2.3). Системний метод забезпечив комплексне вивчення суб'єктного складу, мети, завдань, функцій, принципів та інструментарію публічного адміністрування у досліджуваній сфері (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3).

Метод групування дозволив систематизувати доктринальні підходи до проблематики, що вивчається, а також здійснити класифікацію суб'єктів, функцій, завдань та інструментарію публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). Застосування методів моделювання, порівняльно-правового аналізу та синтезу сприяло визначенню моделей адміністративно-правового регулювання зазначеної сфери в зарубіжних країнах і дозволило окреслити пріоритетні напрямки її удосконалення в Україні (підрозділи 3.1, 3.2).

Таким чином, використання широкого спектра методологічних підходів забезпечило цілісне дослідження адміністративно-правових аспектів публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах правового режиму воєнного стану, що сприяє розвитку правової науки та вдосконаленню відповідного законодавчого регулювання.

Представлене дисертаційне дослідження можна вважати комплексною науковою працею, метою якої є визначення та обґрунтування шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту дітей в умовах правового режиму воєнного стану на основі аналізу національного законодавства, практики його застосування, доктринальних підходів і міжнародного досвіду.

Для досягнення мети дисертанткою сформульовано низку завдань, серед яких передбачено: визначення соціального захисту дітей як сфери об'єктивізації публічного адміністрування та формування його дефінітивного апарату; аналіз еволюції, сучасного стану та тенденцій законодавчого регулювання відповідної сфери; аналіз доктринальних досліджень проблематики з урахуванням викликів воєнного стану; системний аналіз суб'єктного складу публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей; дослідження механізму адміністративно-правового регулювання, з'ясування принципів, функцій, мети, завдань та інструментів; вивчення зарубіжного досвіду та обґрунтування можливостей його адаптації для України; формування пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання в цій сфері.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що питання ефективного функціонування системи соціального захисту дітей в умовах кризових викликів, зокрема воєнного стану та його наслідків, є одним із ключових та пріоритетних векторів теперішньої державної політики України. Запропоновані авторкою підходи та рекомендації можуть сприяти вдосконаленню законодавчого регулювання у відповідній сфері, забезпечуючи підвищення ефективності механізмів соціального захисту дітей. Наявною гарантією достовірності та теоретичної обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих дисертанткою, є вірно поставлена мета та завдання дослідження, логіка викладеного матеріалу. Виходячи з аналізу основної частини дисертації, мета дисертації в ході виконання дослідження була у цілому досягнута.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Оцінюючи дисертаційну роботу, зміст та характер досліджуваних у ній теоретичних та практичних питань варто відзначити актуальність та комплексність даного дослідження, в якому здійснено комплексний аналіз наукових, навчальних джерел, законодавства України та зарубіжних країн, правозастосовної практики, з'ясовано пріоритетність та значущість адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Дисертаційне дослідження має належно обґрунтовані наукові висновки, які доповнюють існуючі позиції науковців або містять нові підходи для вирішення існуючих проблем адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах дії правового режиму воєнного стану. Елементи наукової новизни сформульовані достатньо коректно та мають позитивне сприйняття.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у науково-дослідній сфері, у правотворчій діяльності, у правозастосовній діяльності та в освітньому процесі.

Відповідні положення дисертаційної роботи можуть виступати у якості теоретичних напрацювань для проведення подальших науково-прикладних досліджень щодо проблематики адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах дії правового режиму воєнного стану. Висновки та рекомендації, що сформовані автором, можуть бути враховані для вдосконалення чинного законодавства та підготовки нових нормативно-правових актів України.

Структура і зміст дисертації Тимошенко В.Г. відповідають визначеній меті та поставленим завданням даної праці, що дозволило автору повною мірою охопити об'єкт і предмет дисертаційного дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів,

висновків, списку використаних джерел, додатків. Справляє позитивне враження джерельна база дослідження, що свідчить про оптимальний алгоритм опрацювання відповідної проблематики та достатній рівень теоретичної підготовки автора. Наукові висновки, положення та рекомендації, що зафіксовані у дисертації є достатньо аргументованими, базуються на аналізі законодавства, наукових здобутків вчених-юристів, отриманих у сферах дії передусім адміністративного та конституційного права.

У вступі авторкою здійснено обґрунтування вибору теми дослідження, доведена її актуальність; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, надано відомості щодо апробації, а також щодо кількості публікацій, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження.

В основній частині роботи, що включає **три розділи**, здійснено дослідження теоретико-правових питань публічного адміністрування соціального захисту дітей, надано адміністративно-правову характеристику механізму публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні, визначено основні напрямки його вдосконалення.

Завершується дисертація розгорнутими **висновками**, у яких наведено теоретичне узагальнення щодо вирішення означеної вище наукової проблеми, яка полягає у формуванні організаційних та функціональних засад адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах дії правового режиму воєнного стану. Висновки дисертації сприймаються як цілісні та достатньо обґрунтовані, відповідають меті та завданням дослідження й містять важливі теоретичні та практичні положення що безпосередньо стосуються предмета даної дисертації.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Представлення результатів наукової роботи є цілком достатнім з огляду на кількість публікацій, їх обсяг, якість та повноту (всього 9 публікацій). Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей здобувачки, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, яка має завершений характер.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота сприймається як оригінальна наукова праця із достатньо обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які винесені авторкою на публічний захист. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі не виявлено випадків привласнення чужих ідей, результатів або ключових словосполучень, що дає підстави стверджувати про відсутність у ній порушень академічної доброчесності.

Не ставлячи під сумнів належний рівень проведеного Тимошенко В.Г. дослідження, **окремі його положення є дискусійними та потребують свого уточнення і конкретизації.**

1. У підрозділі 1.1 роботи дисертантка пропонує власне визначення «публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей» (с. 59), під яким вона розуміє діяльність спеціально уповноважених суб'єктів з метою впорядкування суспільних відносин, які пов'язані з забезпеченням дитини соціальними правами і інтересами (соціального підтримкою, пільгами, послугами, соціальними виплатами, державною допомогою, наданням спеціальних статусів та ін.) відповідно до положень чинного законодавства шляхом прийняття нормативно-правових актів, адміністративних актів, здійснення контролю і нагляду, а також реалізації інших заходів. У

наведеному визначенні чітко простежується дві складові такого комплексного поняття як публічне адміністрування, а саме: владно-управлінська та сервісна діяльність, а про таку важливу частку як адміністративно-охоронна чомусь не згадується (ст. 184 КУпАП «Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей»).

2. У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей та вектори його запозичення для України» дисертації, авторка чомусь обмежується вивченням досвіду таких далеких від нас цивілізаційно і ментально країн як ФРН, США, Данія, Канада, Мальта, залишаючи при цьому поза увагою відповідні практики наших сусідів – Польщі, Румунії, Болгарії та ін.

Втім, зазначені зауваження мають переважно дискусійно-полемічний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку результатів даного дисертаційного дослідження.

Висновок. Дисертація на тему **«Адміністративно-правове регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні в умовах дії правового режиму воєнного стану»** є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для українського адміністративного права, тобто відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., а її автор – **Тимошенко Валерія Геннадіївна** – заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

Офіційний рецензент:

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного**

та адміністративного права
Запорізького національного університету

Курінний Є.В.